

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВ
ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУFEATURES OF ANALYSIS OF INCOME OF ENTERPRISES
OF HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS

УДК 338.46:658.64

Єршова Н.Ю.

к.е.н., доцент, професор кафедри економічного аналізу та обліку
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Сиром'ятникова О.В.

старший викладач кафедри економічного аналізу та обліку
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Ткаченко М.О.

к.е.н., старший викладач кафедри економічного аналізу та обліку
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

*У статті обґрунтована роль та значення підприємств готельно-ресторанного бізнесу як одного з перспективних напрямів структурної перебудови економіки. Визначена актуальність питання управління доходами в умовах мінливого зовнішнього середовища. Узагальнені основні методики аналізу доходів підприємств. З метою ефективного управління доходами запропоновано блок-схему аналізу доходів. **Ключові слова:** готельно-ресторанний бізнес, ділова активність, доходи, прибуток, управління доходами.*

В статье обоснована роль и значение предприятий гостинично-ресторанного бизнеса как одного из перспективных направлений структурной перестройки экономики. Определена актуальность вопроса управления доходами в условиях меняющейся внешней среды. Обобщены

основные методики анализа доходов предприятий. С целью эффективного управления доходами предложено блок-схему анализа доходов.

Ключевые слова: гостинично-ресторанный бизнес, деловая активность, доходы, прибыль, управление доходами.

The article proves a role and value of the enterprises of hotel and restaurant business as one of the perspective directions of restructuring of economy. The relevance of a question of management of income in conditions of the changing external environment is defined. The main techniques of the analysis of revenues of the enterprises are generalized. It is offered the flowchart of the analysis of income for the purpose of effective management of income.

Key words: hotel and restaurant business, business activity, income, profit, income management.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку туристичної сфери одним із пріоритетних напрямів є необхідність створення передумов для розвитку та ефективного функціонування суб'єктів господарювання готельно-ресторанного бізнесу, які виконують у сфері обслуговування туристів одну з основних функцій – забезпечують їх засобами розміщення, харчування та супутніми послугами.

Загалом значення готельно-ресторанного бізнесу полягає в тому, що він є одним із найбільш перспективних напрямів структурної перебудови економіки та суттєво впливає на такі сектори економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів народного споживання, забезпечує обсяг робіт для роздрібною торгівлі, страхування, об'єктів культури та мистецтва, екскурсійного обслуговування, рекламної індустрії.

Таким чином, готельно-ресторанний бізнес як одна зі складових частин туристичної інфраструктури країни та важливий напрям її соціально-економічного розвитку здатний виступати джерелом надходження валютних коштів в економіку, презентує вітчизняну туристичну індустрію на світовому ринку, сприяє інтеграції України у глобальний економічний простір та зміцненню позитивного іміджу країни в світі.

За таких умов особлива увага приділяється управлінню доходами, оскільки саме вони є основним джерелом фінансових ресурсів та впливають на конкурентоспроможність суб'єктів господарювання. Формування оптимальної величини доходів є запорукою отримання цільового прибутку, необхідного для їх сталого функціонування та розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В економічно розвинених країнах світу готельно-ресторанний бізнес є одним із найбільш привабливих для інвесторів, зважаючи на те, що ця сфера діяльності має високий дохід і значні темпи розвитку (рентабельність зазвичай вище 40%, а в зонах із найвищим туристичним попитом може досягати 100%). Так, індустрія гостинності за обсягами роздрібного товарообороту США поступається лише продажу автомобілів та продовольчим магазинам, ця сфера діяльності вважається одним із найбільших національних роботодавців з 11 млн. співробітників [1].

Проблеми виявлення резервів розвитку у сфері готельно-ресторанного бізнесу є досить актуальними, з огляду на його економічне та соціальне значення в галузі гостинності, та розглянуті у працях таких науковців, як О. Борисова, О. Давидова, Я. Волковська, О. Домбик, І. Мініч, Л. Нечаюк, Н. П'ятницька, О. Шаповалова. У зв'язку з цим важливого значення набувають дослідження причинно-наслідкових зв'язків, пов'язаних із процесом формування доходів підприємств готельно-ресторанного бізнесу України, їх оцінкою, прогнозуванням та забезпеченням позитивного фінансового результату – прибутку, який є одним з основних власних джерел формування фінансових ресурсів підприємств, необхідних для забезпечення високого рівня ділової активності.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є розвиток теоретико-методичного забезпечення та формування практичних рекомендацій щодо аналізу доходів на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У відповідності з затвердженим Кабінетом міністрів Прогнозом економічного і соціального розвитку України на 2019–2021 роки, який розроблено за трьома сценаріями та ґрунтується на аналізі розвитку економіки у 2015–2017 рр., поточної економічної ситуації, припущеннях, що враховують вплив зовнішніх та внутрішніх чинників і ризиків, та містить бачення перспективи розвитку економіки України (загалом та за секторами економіки), планується порівняно з 2017 роком зростання ВВП в 2019 році до 3946,9 млрд. грн. (зростання 3%), 4004,1 млрд. грн. (зростання 4,1%) і 3982,9 млрд. грн. (зростання 1,1%) відповідно за різними сценаріями [2].

Туристична сфера, яка є однією з високо-рентабельних галузей світової економіки, може стати провідним напрямом та запорукою економічного і соціального розвитку України, а суб'єкти господарювання готельно-ресторанного бізнесу як основа туристичної сфери мають значний потенціал, їх ефективне функціонування та розвиток є стратегічно важливими для національної економіки.

Україна може мати високий туристичний попит як регіон із багатим природним, історичним та культурним потенціалом, маючи такі переваги, як помірна природно-кліматична зона, гостинність, колоритність, велика кількість історико-культурних цінностей та багато інших, але економічна, політична, соціальна ситуація заважає залученню інвестицій для ефективного розвитку цього перспективного туристичного напрямку [3].

Розвиток індустрії гостинності за останні роки характеризувався як зростанням під час проведення Чемпіонату Європи з футболу у 2012 році, так і стрімким зменшенням, яке було зумовлено недосконалістю управління та неспроможністю забезпечення достатнього рівня доходів. Так, за період 2013–2016 рр. кількість суб'єктів господарювання у сфері готельно-ресторанного бізнесу в Україні зменшилася на 34,76% [3]. За таких умов виживання та зростання ділової активності стають найважливішими напрямками в діяльності готельно-ресторанних підприємств.

Якщо розглядати загальні тенденції розвитку галузі, то можна виділити як позитивні, так і негативні зміни. Скорочення кількості підприємств готельно-ресторанного бізнесу, зниження рівня забезпеченості споживачів такими підприємствами та місцями в них можна вважати негативними характеристиками в розвитку галузі. Водночас збільшення конкуренції на ринку та платоспроможності туристів сприяє розвитку таких додаткових послуг, як спортивні, косметичні, медичні, комунально-побутові, майстер-класи від шефа, кулінарні школи, кейтеринг, організація заходів, ділових зустрічей та інше. Можливість споживачів отримувати такі послуги, окрім основних – проживання і харчування, без сумніву, позитивно характеризує розвиток готельно-ресторанного бізнесу та надає можливості отримання додаткових доходів шляхом задоволення мінливих потреб споживачів.

Для ефективного функціонування будь-якого суб'єкта господарювання готельно-ресторанного бізнесу необхідно, щоб управлінський персонал та учасники, приймаючи рішення, мали достовірну та об'єктивну інформацію про доходи, а також про процеси їх формування на підприємстві. У процесі реалізації готельно-ресторанних послуг суб'єкти господарювання повинні не тільки відшкодувати витрати на їх формування і продаж, але мати ще і прибуток, рівень якого і визначається величиною доходів та витрат, що зумовлює необхідність управління ними.

Основною діяльністю суб'єктів господарювання готельно-ресторанного бізнесу є операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), які є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частину його доходу. Якщо розмір отриманого доходу від реалізації продукції, робіт, послуг є достатнім для покриття витрат підприємства, виконання зобов'язань перед бюджетом та утворення чистого прибутку, то можна вважати, що ця продукція/послуга відповідає вимогам та попиту ринку за ціною, якістю, технічними, технологічними та іншими характеристиками. Дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнається, виходячи зі ступеня завершеності операції з надання послуг, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції.

Для аналізу доходів використовують різні показники та інструментарій. Розкриття методики аналізу доходів в літературних джерелах надано у таблиці 1.

Вивчення наукових джерел з окресленої проблематики вказує на те, що аналіз доходів формується на поєднанні знань з економічної діагностики, економічного й фінансового аналізу (рисунком 1).

Більшість науковців пропонують розпочинати аналіз доходів підприємства із загальної оцінки, тобто з перших двох видів аналізу, а саме:

– за допомогою таких форм горизонтального аналізу, як порівняння доходів звітного і минулого періоду, порівняння доходів звітного періоду з показниками за планом та порівняння доходів за низку минулих періодів, що дасть змогу виявити тенденції змін окремих показників, які характеризують результати фінансової діяльності підприємства;

– за допомогою вертикального (структурного) аналізу доходів дослідити структуру відповідних показників і їх зміну [12].

Методичний підхід до організації аналізу доходів підприємств готельно-ресторанного бізнесу наведений у таблиці 2.

Розкриття методики аналізу доходів у літературних джерелах

Автор	Об'єкт аналізу	Етапи аналізу
Білик М.Д., Павловська О.В., Причулак Н.М., Невмержицька Н.Ю. [4]	показники рентабельності, резерви збільшення доходів	вертикальний і горизонтальний аналіз; факторний аналіз валового доходу; аналіз показників ділової активності; факторний аналіз показників рентабельності; аналіз резервів збільшення доходів
Грабовецький Б.Є. [5]	дохід від реалізації продукції; показники ділової активності підприємства; резерви збільшення доходу	аналіз доходу від реалізації продукції; маржинальний аналіз; аналіз рівня беззбитковості; аналіз рентабельності; аналіз ділової активності; оцінка резервів зростання доходів
Івахненко В.М. [6]	чистий прибуток; валовий прибуток; показники ділової активності	аналіз чистого прибутку; аналіз валового прибутку; аналіз інших доходів і витрат; аналіз рентабельності
Ізмайлова К.В. [7]	динаміка і структура доходів; дохід від операційної діяльності	аналіз рівня, динаміки і структури доходів; факторний аналіз доходів від операційної діяльності; аналіз ділової активності
Литвин Б.М., Стельмах М.В. [8]	дохід від операційної діяльності; показники ділової активності	факторний аналіз прибутку від операційної діяльності; аналіз «витрати-обсяги-прибуток»; аналіз ділової активності
Мец В.О. [9]	валовий та балансовий прибуток; прибуток від виробництва та реалізації продукції; резерви зростання доходу; показники ділової активності	аналіз валового прибутку; аналіз прибутку від виробництва продукції; аналіз балансового прибутку; аналіз прибутку від реалізації продукції; аналіз позареалізаційних операцій; аналіз рівня беззбитковості підприємства; аналіз резервів зростання прибутку; аналіз розподілу прибутку; аналіз рентабельності
Шеремет О.О. [10]	структура і динаміка доходів; показники ділової активності	горизонтальний, вертикальний, факторний аналіз доходів; аналіз ділової активності; аналіз маржинального доходу
Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. [11]	динаміка абсолютних показників; структура доходів	горизонтальний аналіз показників доходів; вертикальний аналіз показників; трендовий аналіз показників

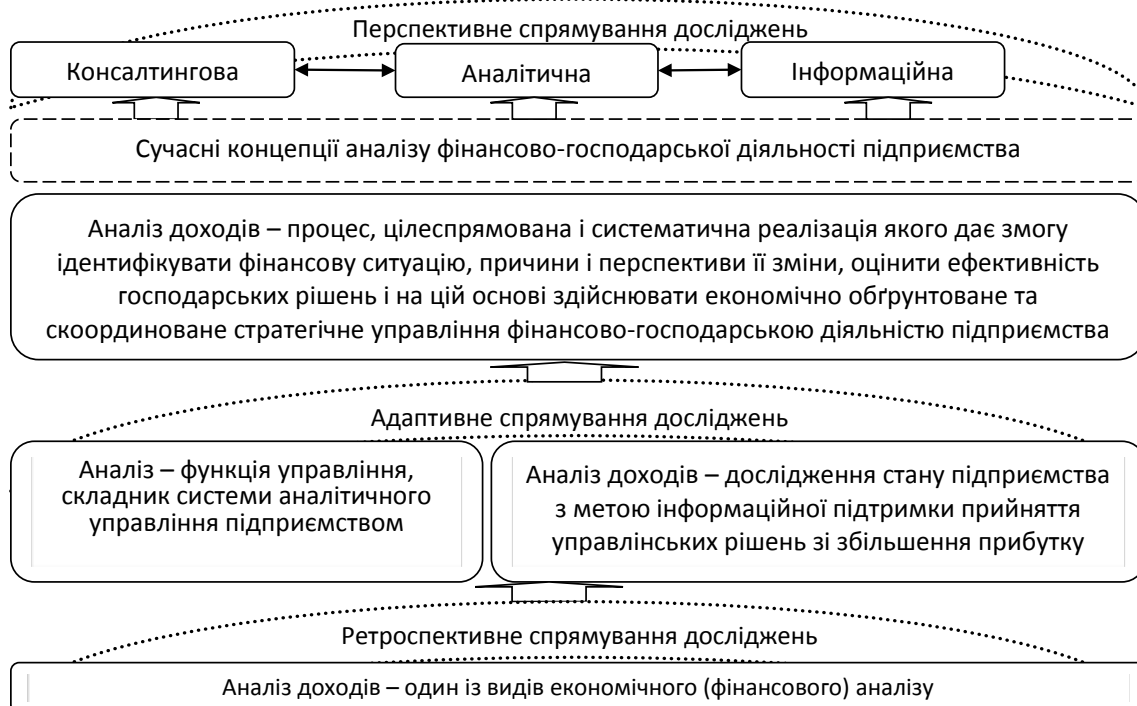

Рис. 1. Спрямування досліджень аналізу доходів

Таблиця 2

Методичний підхід до організації аналізу доходів підприємства

Етапи	Інструментарій	Отримані результати
Аналіз обсягів, динаміки та структури доходів	Коефіцієнтний метод, порівняльний метод, методи горизонтального та вертикального порівняльного аналізу, метод відносних різниць, метод базисних підстановок, методи кореляційного та регресійного аналізу	Стан операційної діяльності підприємства; визначення перспектив для розвитку та закріплення позицій на ринку
Аналіз показників ділової активності		Величина змін, які відбулися за аналізований період, та визначення наслідків
Аналіз рентабельності діяльності		Рівень доходів, який зумовлює результативність діяльності підприємства
		Оцінка ефективності діяльності підприємства
Формування висновків про доходи підприємства, виділення найвагоміших показників впливу на рівень доходів, розроблення заходів та пропозицій щодо збільшення рівня доходів та використання виявлених резервів, обґрунтування доцільності прийняття відповідних управлінських рішень		Виявлення зв'язків та залежності між рівнем доходів та факторами, що на нього впливають

Ця методика включає три етапи і ґрунтується на використанні методів горизонтального та вертикального порівняльного аналізу, коефіцієнтного методу, методу відносних різниць, методу базисних підстановок, а також методів кореляційного та регресійного аналізу. У ній відображаються як інструменти, що використалися на кожному етапі (підетапі) аналізу, так і результати, які будуть отримані після цього. Такий підхід дає підприємству змогу отримати результати, за якими керівництво підприємства зможе зробити висновки для прийняття ефективних управлінських рішень.

Одним із резервів підвищення рівня доходів підприємства та, як наслідок, підвищення прибутковості є збільшення обсягів реалізації за рахунок оптимізації використання ресурсного потенціалу, проведення ефективної цінової політики та отримання очікуваного рівня рентабельності. Для підприємств готельно-ресторанного бізнесу можна виділити такі основні чинники, що ведуть до збільшення доходів:

1) зростання обсягів виробництва та реалізації послуг підприємства за рахунок підвищення рівня комфорту у вигляді тимчасового розташування й організації харчування;

2) зростання цін – у період високих темпів інфляції зростання доходів можна забезпечити за рахунок цінового чинника на послуги та продукцію;

3) оновлення асортименту й номенклатури послуг, які надаються (кейтеринг, паркування, комунально-побутові

послуги, послуги басейнів і тренажерних залів, місць для відпочинку та розваг, а також конференц-залів і місць для проведення нарад).

З метою ефективного управління доходами запропоновано блок-схему аналізу доходів (рисунком 2).

Зменшення собівартості також є одним із резервів підвищення прибутковості, тому підприємство зацікавлене в пошуку джерел її скорочення. Класифікація резервів зниження собівартості передбачає їх поділ на три групи:

1) можуть бути реалізовані без додаткових витрат;

Рис. 2. Блок-схема аналізу доходів

2) потребують незначних додаткових витрат і можуть бути реалізовані протягом календарного або господарського року;

3) потребують значних капітальних вкладень і можуть бути реалізовані в перспективі.

До першої групи резервів належать: невиправдані перевитрати, пов'язані з недотриманням лімітів і нормативів окремих видів витрат, оскільки ліквідація їх знижує собівартість послуг.

Резерви другої групи пов'язані із вдосконаленням використання наявного потенціалу, а саме впровадженням передових методів організації праці, поліпшенням структури послуг, які надаються, вибором більш оптимальних режимів роботи, підвищенням культури обслуговування тощо.

Резерви третьої групи пов'язані із зміною технології виробництва: відповідність якості продукції, впровадження нової системи організації виробництва страв та технології їх виготовлення, підвищення комфортності, розширення асортименту послуг та ін.

Висновки з проведеного дослідження.

Аналітичне забезпечення управління доходами підприємств готельно-ресторанного бізнесу вимагає нових підходів до прийняття управлінських рішень, які полягають у розробленні системи управління доходами. Головними резервами збільшення доходів є збільшення обсягів діяльності; підвищення ефективності використання всіх видів ресурсів і технічного вдосконалення експлуатаційної діяльності; надання додаткових послуг; підвищення комфортності та якості продукції і послуг; ліквідація втрат робочого часу; підвищення продуктивності праці та культури обслуговування; оптимізація витрат; проведення активної маркетингової політики, зокрема розширення рекламних заходів; посилення роботи з укладання довгострокових угод із фірмами й організаціями з метою залучення постійних споживачів продукції та послуг.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Янчев А.В. Теоретичні основи організації обліку на підприємствах індустрії гостинності: міжнародний аспект / А.В. Янчев, Л.О. Кирильєва, О.В. Топоркова, Д.Д. Кирильєва // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2014. Вип. 1. С. 65–73.

2. Давидова О.Ю. Інноваційне управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства: методологія, теорія і практика : монографія / О.Ю. Давидова. – Харків: Вид-во Іванченка І.С., 2018. – 448 с.

3. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2019–2021 роки: постанова Кабінету міністрів України № 546 від 11 липня 2018 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/546-2018-%D0%BF>.

4. Фінансовий аналіз / [М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька]. [2-ге вид.]. К.: КНЕУ, 2007. 592 с.

5. Грабовецький Б.Є. Фінансовий аналіз та звітність : навч. посіб. / Б.Є. Грабовецький, І.В. Шварц. Вінниця: ВНТУ, 2011. 281 с.

6. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / В.М. Івахненко, М.І. Горбаток. [2-ге вид., переробл. і доповн.]. – К.: КНЕУ, 2005. 302 с.

7. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / К.В. Ізмайлова. – [2-ге вид., переробл. і доповн.]. К.: МАУП, 2001. 152 с.

8. Литвин Б.М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Б.М. Литвин, М.В. Стельмах. К.: «Хай-Тек Прес», 2008. 336 с.

9. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посіб. / В.О. Мец. К.: Вища шк., 2003. – 278 с.

10. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналізу: учеб. пособие / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин, Е.В. Негашев. 3-е изд., перераб. и доп. М.: Инфра М., 2012. 208 с.

11. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз: підручник / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. К.: Центр учб. л-ри, 2008 392 с.

12. Єршова Н.Ю. Напрямки удосконалення методичних підходів до організації аналізу фінансових результатів діяльності підприємства / Н.Ю. Єршова, А.А. Філяєва, А.К. Власенко // Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2016» : тр. 12-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2016 р. Харків: НТУ «ХПІ», 2016. С. 66–69.

REFERENCES:

1. Yanchev A.V., Kyrylieva L.O., Toporkova O.V., Kyrylieva D.D. (2014) Teoretychni osnovy orhanizatsii obliku na pidpriemstvakh industrii hostynnosti: mizhnarodnyi aspekt [Theoretical bases of the organization of accounting at the enterprises of hospitality industry: international aspect]. Ekonomichna stratehiia i perspektvyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh, vol. 1, pp. 65–73.

2. Davydova O.Yu. (2018) Innovatsiine upravlinnia rozvytkom pidpriemstv hotelno-restorannoho hospodarstva: metodolohiia, teoriia i praktyka [Innovative management of the development of enterprises of hotel and restaurant industry: methodology, theory and practice]. Kharkiv: Vyd-vo Ivanchenka I.S. (in Ukrainian).

3. Pro skhvalennia Prohnozu ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy na 2019-2021 roky : postanova Kabinetu ministriv Ukrainy no. 546 vid 11 lypnia 2018 r. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/546-2018-%D0%BF> (accessed 25 December 2018).

4. Bilyk M.D., Pavlovska O.V., Prytuliak N.M., Nevmerzhytska N.Yu. (2007) Finansovyi analiz [Financial analysis]. Kyiv: KNEU (in Ukrainian).

5. Hrabovetskyi B.Ye., Shvarts I.V. (2011) Finansovyi analiz ta zvitnist [Financial analysis and reporting]. Vinnytsia: VNTU (in Ukrainian).

6. Ivakhnenko V.M., Horbatok M.I. (2005) Kurs ekonomichnoho analizu [Rate of the economic analysis]. Kyiv: KNEU (in Ukrainian).

7. Izmailova K.V. (2001) Finansovyi analiz [Financial analysis]. Kyiv: MAUP (in Ukrainian).

8. Lytvyn V.M., Stelmakh M.V. (2008) Finansovyi analiz [Financial analysis]. Kyiv: «Khay-Tek Pres» (in Ukrainian).

9. Mets V.O. (2003) Ekonomichnyi analiz finansovykh rezultativ ta finansovoho stanu pidpriemstva [Economic analysis of financial results and financial condition of the enterprise]. Kyiv: Vyshcha shkola (in Ukrainian).

10. Sheremet A.D., Sajfulyn R.S., Nehashev E.V. (2012) Metodyka finansovoho analiza [Methods of financial analysis]. Moscow: Ynfra-M (in Russian).

11. Kramarenko H.O., Chorna O.Ye. (2008) Finansovyi analiz [Financial analysis]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury (in Ukrainian).

12. Yershova N.Yu., Filaieva A.A., Vlasenko A.K. (2016) Napriamky udoskonalennia metodychnykh pidkhodiv do orhanizatsii analizu finansovykh rezultativ diialnosti pidpriemstva [Areas of improvement of methodical approaches to the organization of the analysis of financial results of the enterprise]. Proceedings of the Doslidzhennia ta optymizatsiia ekonomichnykh protseviv "Optimum–2016": 12 Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia (Ukraine, Kharkiv, December 6-8, 2016). Kharkiv: NTU "KhPI", pp. 66–69.

Iershova N.Yu.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Professor of the Department of Economic Analysis and Accounting
National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»,

Syromiatnykova O.V.

Senior Lecturer of the Department of Economic Analysis and Accounting
National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»

Tkachenko M.O.

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer of the Department of Economic Analysis and Accounting,
National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»

FEATURES OF ANALYSIS OF INCOME OF ENTERPRISES OF HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS

Hotel and restaurant business as basis of the tourist sphere, has considerable potential, its effective functioning and development are strategically important for national economy and can become guarantee of economic and social development of Ukraine.

The article presents the development of theoretical and methodical provisions and develops scientific and practical recommendations about income analysis at the enterprises of hotel and restaurant business.

It is stressed that feature of the enterprises of hotel and restaurant business is that they provide the basic and additional services that means simultaneous provision of services and sale of products and goods. During analysis of the tendencies of hotel and restaurant business development in Ukraine, it is revealed, that this industry is currently unprofitable and there is a decrease in the number of business entities. Such position of the industry demands improvement of a revenue management system, which is an important component for decision-making. These decisions will affect further financial performance.

The main analysis techniques of income were analyzed. Based on the analysis of scientific sources it was defined that income analysis is formed on a combination of knowledge on economic diagnostics, an economic and financial analysis.

The analysis technique of revenues of the enterprise is offered. The technique is based on application of a coefficient method, comparative method, methods of horizontal and vertical comparative analysis, a method of relative differences, a method of basic substitutions and methods of correlation and regression analysis. This technique reflects at once tools, which were used at each analysis stage, and results, which will be received after that. This technology of the analysis allows the enterprise to receive results by which the management of the enterprise will be able to draw conclusions for acceptance of effective management decisions.

Major factors, which lead to increase in size of revenues of the enterprises of hotel and restaurant business, are defined: increase in production and renderings of services; increase in prices; updating of the range and nomenclature of services.

For the purpose of effective management of income, the flowchart of income analysis has been proposed.